

รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

ACDEMIC LEADERSHIP STYLES OF ADMINISTRATORS OF SMALL EDUCATIONAL
INSTITUTIONS UNDER THE JURISDICTION OF THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE IN SAKON NAKHON PROVINCE.

ปราการ ช่วยรักษา^{1*}, เชาวลิต เหมะธูลิน², ไสว กันนูลา³
Prakan Chouyruksa^{1*}, Chaovalit Hematulin², Sawai Kannula³
^{1,2,3} นักวิชาการอิสระ
^{1,2,3} independent scholar
E-mail : prakar.chwy.raksa@gmail.com

วันที่รับบทความ 26 มิถุนายน 2568

วันแก้ไขบทความ 15 กรกฎาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ 21 กรกฎาคม 2566

บทคัดย่อ

รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครมีวัตถุประสงค์การวิจัย ที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร 2) เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร 3) เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วยคือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 160 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 9 คน และการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน การหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาค่า IOC (Item Objective Congruence Index) เลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC 0.50 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้วิธีการสรุปเป็นความเรียง

ผลการศึกษาพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์ระดับสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครโดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ รองลงไป คือ ด้านการวางแผน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศ

2. รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ 4) แนวการประเมินรูปแบบ และ 5) ผลที่ได้จากการใช้รูปแบบ

3.ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้ประเมินมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ; โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

Academic leadership styles of administrators of small educational institutions Under the Office of Primary Educational Service Area in Sakon Nakhon Province, there are 3 important research objectives: 1) to study the academic leadership conditions of administrators of small educational institutions; Under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Sakon Nakhon Province. 2) To develop academic leadership models for administrators of small educational institutions. Under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Sakon Nakhon Province 3) to assess suitability. The feasibility of academic leadership models for administrators of small educational institutions. Under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Sakon Nakhon Province.

Sample group used in the research study It consists of: Administrators of small schools under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office, Area 3, academic year 2016, totaling 160 people. The research tools included questionnaires and focus group discussions (Focus Group Discussion), totaling 9 people. and suitability assessment and feasibility by 20 experts and experts. Finding the quality of the questionnaire by finding the IOC (Item Objective Congruence Index) value. Selecting only questions with an IOC value of 0.50 or more and the confidence value by finding the alpha coefficient. (Cronbach's alpha-coefficient) The reliability value was obtained at 0.97. Statistics used in data analysis were quantitative data including percentage (Percentage), mean (Mean) and standard deviation (Standard Deviation). As for qualitative data, content analysis was used (Content Analysis). From the suggestions of experts and experts Using the summary method.

The results of the study found that ; 1. Results of analysis of the level of academic leadership of administrators of small educational institutions. Under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Sakon Nakhon Province as a whole at a high level The aspect with the highest average was promotion. 2. Academic leadership styles of administrators of small educational institutions Under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Sakon Nakhon Province, it consists of 5 components. namely 1) principles of the format 2) objectives of the format 3) methods of operating the model, 4) guidelines for evaluating the model, and 5) results obtained from using the model. 3.Results of

analysis of opinions of experts and experts in evaluating appropriateness. The feasibility of academic leadership models for administrators of small educational institutions. Under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Sakon Nakhon Province, it was found that The evaluators had opinions on the academic leadership style of administrators of small educational institutions. Under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Office in Sakon Nakhon Province, the overall level is at the highest level. When considering each aspect, it was found that Every aspect is at the highest level.

Keywords : academic leadership style; small school

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาคนสู่การพัฒนาประเทศ ซึ่งคุณภาพของคนจะเป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จของการพัฒนาทั้งปวง (วิจิตร ศรีสะอ้าน. 2548 : 1) สำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ผ่านมาแม้ว่าจะประสบความสำเร็จเป็นที่พอใจในระดับหนึ่ง แต่ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดหรือการประเมินคุณภาพการศึกษาจากองค์กรภายนอกได้สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษาที่ยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดสถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดความตระหนักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550 : 50) จากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประกอบกับนโยบายการจัดการศึกษาที่ต้องมี การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง บนฐานของหลักการและแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยกำหนดเป้าหมายภายใน พ.ศ. 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเน้นประเด็นหลัก 3 ประการด้วยกันคือ คือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ เพิ่มโอกาสการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ คนไทยยุคใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552 : 5 - 12)

สำหรับปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาไทยนั้นยังเป็นประเด็นปัญหาที่ยิ่งใหญ่ของระบบการศึกษา ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับชาติของนักเรียนซึ่งพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีระดับที่ต่ำมาก ซึ่งประเด็นนี้มีความสอดคล้องกับการทดสอบ PISA (วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และการอ่าน) ขององค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจ (OECD) นั้น ประเทศไทยได้คะแนนต่ำที่สุดในกลุ่มประเทศที่เข้าร่วมทดสอบทั้งหมด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550 : 44) ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักของนักเรียนก็มีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์การประเมินขั้นต่ำค่อนข้างมาก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550 :56) จากการเพิ่มขึ้นในเชิงปริมาณแต่ไม่ใช่เชิงคุณภาพ จึงทำให้การศึกษาเกิดปัญหาทั้งระบบซึ่งไม่ใช่เพียงเฉพาะแต่การศึกษาระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น และอีกปัจจัยหนึ่งคือการที่ไม่สามารถจัดหาหรือเตรียมทรัพยากรบุคคลหรืออื่น ๆ ในการจัดการศึกษาให้ทันต่อการขยายตัวอันที่จะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาได้ รวมถึงคุณภาพของครู หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ เทคโนโลยี ผู้เรียนครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม (อมรวิทย์ นาครทรรพ. 2545 : 38) และจากนโยบายการจำกัดอัตรากำลังคนของภาครัฐ จึงทำให้กระทรวงศึกษาธิการถูกตัดอัตราครูจากการเกษียณราชการปกติและโครงการเกษียณก่อนกำหนดตั้งแต่ปี 2543-2549 โดยมีครูเกษียณ 74,784 คนแต่ได้คืนเพียง 20,836 อัตรา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550 : 10) จึงเป็นเหตุให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จและที่เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 นั้นพบว่า ครูไม่มั่นใจในวิธีการจัดทำหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ เนื้อหาในกลุ่มสาระมีมากเกินไปควรมีการแก้ไขให้มีที่เลี้ยงที่มีความ

ชำนาญและเข้าใจการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละท้องถิ่นอย่างแท้จริงหรืออาจจะระดมกำลังเพื่อร่วมกันทำหลักสูตรท้องถิ่นระดับจังหวัดและภูมิภาคไม่ใช่ให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเองซึ่งมักใช้การลอกเลียนกันซึ่งทำให้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน จึงเป็นจุดอ่อนของการปฏิรูปการเรียนรู้ของการศึกษาไทยในปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550 : 86)

นอกจากนั้นการบริหารและการจัดการศึกษายังพบปัญหาและอุปสรรคของระบบการบริหารจัดการศึกษา คือ การศึกษาไทยมีการบริหารแบบรวมอำนาจอยู่ที่ศูนย์กลางซึ่งเป็นไปตามระบบการบริหารราชการแผ่นดินจึงก่อให้เกิดจุดอ่อนทั้งการบริหารจัดการและคุณภาพการศึกษาที่ยังไม่สามารถพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพเพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสภาพสังคมเปลี่ยนไปรวมทั้งไม่สามารถพัฒนาและสร้างสังคมประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมในสังคมโลกได้ ซึ่งเป็นปัญหาวิกฤติที่ต้องแก้ไขอย่างรวดเร็วและจริงจัง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550 : 81) ฉะนั้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเป็นจุดมุ่งหมายหลักในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกขนาดและจากข้อมูลการประเมินคุณภาพการศึกษายังพบว่าขนาดของสถานศึกษาส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งปัจจุบันนี้มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเพราะอัตราการเกิดของประชากรได้ลดลงตามลำดับ ส่งผลให้ประชากรในวัยประถมศึกษา(6-12 ปี)มีจำนวนลดลงไปด้วย ประกอบกับอัตราการย้ายของประชาชนจากชนบทเข้าสู่เมืองเป็นจำนวนมากส่งผลให้นักเรียนที่เป็นตัวป้อนให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วประเทศถึง 30,000 กว่าโรงเรียนลดลงตามลำดับ และจากข้อมูลตามแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กปีการศึกษา 2549 มีสถานศึกษาที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ถึง 12,828 โรงเรียน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 39.73 ของสถานศึกษาทั้งหมด 32,288 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 931,574 คนและครูจำนวน 58,655 คน มีอัตราเฉลี่ยครู 1 คนต่อนักเรียน 16 คนโดยประมาณนอกจากนั้น ยังพบว่า ผลการประเมินมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ การประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)สถานศึกษาขนาดเล็ก (นักเรียนต่ำกว่า 300 คน) ที่ผ่านการประเมิน จำนวน 22,866 โรงเรียนมีจำนวนโรงเรียน 491 โรงเรียน (ร้อยละ 2) อยู่ในระดับปรับปรุง โรงเรียน 15,528 โรงเรียน (ร้อยละ 67.91)อยู่ในระดับพอใช้ และโรงเรียน 6,847 โรงเรียน (ร้อยละ 29.94) อยู่ในระดับดี ซึ่งระดับปรับปรุงและพอใช้ดังกล่าวถือว่าไม่ผ่านมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เมื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วพบข้อมูลที่มีความสอดคล้องกัน คือ นักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก ทุกช่วงชั้นและทุกพื้นที่มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ต่ำกว่านักเรียนจากสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่และยังมีนักเรียนในสัดส่วนที่ต้องปรับปรุงสูงกว่าในทุกช่วงชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 2)

จากข้อมูลพบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกันในหลาย ๆ ด้านเช่นด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ความพร้อมด้านปัจจัยต่างๆและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารมือใหม่ยังขาดทักษะการบริหารจัดการ การใช้ข้อมูลสารสนเทศและการนำผลการประเมินงาน/โครงการมาใช้วางแผน ปรับปรุง พัฒนางาน ส่วนปัญหาด้านการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสภาพที่มีครูไม่ครบชั้นครูสอนไม่เต็มเวลาและเต็มความสามารถเพราะมีการกิจอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนที่ครูจำเป็นต้องปฏิบัติ ทั้งจากสังกัดเดียวกันและต่างสังกัด หลักสูตรและแผนการสอนไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัดและที่มีอยู่ก็ไม่สามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไปด้วย ส่วนปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนสถานศึกษาขนาดเล็กนั้นได้รับการจัดสรรงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง จำนวนน้อย สภาพอาคารเรียนเก่าทรุดโทรมเนื่องจากการก่อสร้างมานาน คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ยังไม่เพียงพอ ไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชนได้มากนักเนื่องจากผู้ปกครองและชุมชนดังกล่าวมีฐานะยากจน ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีตัวแทนของชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าวยังมีไม่มากนัก การประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนมีน้อยมาก

หรือไม่มีเลยในบางพื้นที่ ชุมชน ผู้ปกครอง มีฐานะยากจน ไม่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาและการเรียนของบุตรหลานได้เท่าที่ควร (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 3)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวโรงเรียนในฐานะที่เป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญที่สุดจะต้องมีการบริหารจัดการให้เกิดการขับเคลื่อนไปได้ภายใต้ภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้อง มีการบริหารสำหรับสถานศึกษาในรูปแบบใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยคำนึงถึงคุณค่าความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจเป็นสำคัญซึ่งมีนักการศึกษาหลายคนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาให้ได้ประสิทธิภาพ เช่นคริสพีล (Chrispeel. 1992 : Abstract) ได้ศึกษาปัจจัยที่แสดงถึงประสิทธิภาพของสถานศึกษาออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง เช่น การบริหารและภาวะผู้นำ แบบกระจายอำนาจความมั่นคงในการปฏิบัติงานของครูการพัฒนาครู หลักสูตรที่ชัดเจนและจัดเป็นระบบ การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากผู้ปกครองและกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ เช่น มีการวางแผน แบบมีส่วนร่วมกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีความคาดหวังร่วมกันสูงและเนื่องจากสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดนานาประการ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องออกแบบโครงสร้างให้เหมาะสมหรือมีการจัดแบบผสมผสานเพื่อให้เกิดการบริหารงานที่คล่องตัวสอดคล้องกับ ปีเตอร์ ดร็กเกอร์ (Drucker. 1979 : 38) ที่กล่าวว่าองค์กรควรมีหน่วยงานอะไรบ้าง แต่ละหน่วยควรจัดกลุ่มเข้าด้วยกันอย่างไร ขนาดและรูปร่างที่แตกต่างกันการสร้างความสัมพันธ์ในแต่ละหน่วยควรปฏิบัติอย่างไรเพื่อความเหมาะสมและจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้ทักษะการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ยังพบต่อไปอีกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สามารถบูรณาการความคิดเปิดใจกว้างและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน จึงจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมสร้าง ความรับรู้ร่วมกันและมีการทำงานเป็นทีมมีภาวะผู้นำทางวิชาการด้วยการฝึกฝนและพัฒนาทักษะด้านวิสัยทัศน์ได้รับประสบการณ์ตรงจากการอบรมสัมมนาหรือศึกษาดูงานการจัดเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาที่เป็นองค์ความรู้ใหม่เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ จุดประกายความคิดในการสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นการเพิ่มสมรรถนะทางการบริหารและความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (ธนสาร บัลลังก์ ปัทมา. 2552 : 56)

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาได้กล่าวถึง การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งหวังให้ผู้บริหารและครูได้ร่วมมือกันเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกด้านเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพและสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 24) ที่นำเสนอว่า การบริหารและ การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและเจตนารมณ์ของหลักสูตร ส่วน สุรศักดิ์ ปาเย (2545 : 26-27) ได้สรุปถึงวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในไว้ว่าเป็นการช่วยครูให้ได้ทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาวิชาการ กำหนดทางเลือก สร้างเครื่องมือ นวัตกรรม การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา จัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความตระหนักถึงปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาได้ สร้างขวัญกำลังใจให้กับครูเกิดความร่วมมือและประสานงานกันเป็นอย่างดีภายในระบบงานของสถานศึกษาเป็นการควบคุมมาตรฐานและพัฒนางานด้านการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กที่สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดทำแผนนิเทศหรือปฏิทินให้ชัดเจนและใช้ความเป็นกัลยาณมิตรในการนิเทศ (ชัยสิทธิ์ เลิศไกร. 2548 :บทคัดย่อ) สอดคล้องกับ วิโรจน์ จันทสิงห์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่สรุปเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลพระราชทานไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องจัดโครงสร้างอย่างเป็นระบบและมีการมอบหมายงานให้ทุกคนรับผิดชอบงานตรงตามความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคลมีการควบคุมกำกับ ติดตาม ดูแลและนิเทศอย่างใกล้ชิด สนับสนุนให้ไปศึกษาดูงานโรงเรียนดีเด่นเป็นระยะ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนางาน นอกจากการนิเทศภายในโรงเรียน และการสอนงาน (Coaching) ยังช่วยให้ครูมีความรู้และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้ (ทองพินิจ พงษ์วารินทร์. 2552 : 76) สอดคล้องกับ อีระ ฤณ

เจริญ (2550 : 208) และ วิชัย โสสุวรรณจินดา (2546 : 61) ที่กล่าวทำนองเดียวกันว่าการสอนงานเป็นการที่ผู้บังคับบัญชาสอนหรือแนะนำให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะงาน วิธีปฏิบัติงานและพฤติกรรมการทำงานที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถทำงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและอีกนัยหนึ่งการสอนงานยังถือว่าเป็นกระบวนการถ่ายทอดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดให้แก่ผู้ปฏิบัติเพื่อจะได้ไม่มีการลองผิดลองถูก ผู้ที่สอนงานนั้นอาจเป็นหัวหน้างานเองหรือมีการมอบหมายให้คนงานที่มีความชำนาญงานอยู่แล้วเป็นผู้สอนงานแทนก็ได้ ซึ่งมีนักการศึกษาหลายคนได้กล่าวเพิ่มเติมไว้อีกนัยหนึ่งว่า การสอนงานยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการสอนงานที่ดีและจะประสบความสำเร็จได้นั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารหรือหัวหน้าจะต้องมีความเข้าใจถึงลักษณะของบุคลิกภาพของบุคลากรแต่ละคน เพื่อปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนงานแก่บุคลากรในระดับที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนองค์การสู่เป้าหมาย เพื่อให้เกิดการสอนงานแก่บุคลากรในระดับภายใต้ความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องจนทั่วองค์การ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เวิร์ดโลว์ (Wardlow, 2008) ที่สรุปเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการบริหารงานในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน คือ ประสิทธิภาพของผู้นำที่มั่งคั่งตลอดจนรูปแบบการสอนงานที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ เกรนต์ฟฟ์ (เกรนต์ฟฟ์, 2552) นักการศึกษาชาวออสเตรเลียในประเด็นที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในประเทศออสเตรเลีย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กจะต้องมีภาวะผู้นำการตัดสินใจ ที่มั่งคั่งและการสื่อสารที่ดีสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ บิลรันแฮม (รันแฮม, 2552) นักการศึกษาชาวออสเตรเลียเช่นกันได้สรุปถึงความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กนั้นจะต้องประกอบด้วยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมี การสนับสนุนเทคนิคการสอนของครูการตัดสินใจ การสื่อสาร การสร้างทีมงานและการมีส่วนร่วมภายในโรงเรียนของชุมชนและผู้ปกครอง

ด้วยเหตุผลและความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กดังกล่าวในข้างต้น สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ซึ่งมีจำนวนสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งหมด 77 โรงเรียนและเป็นสถานศึกษาที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.) ไม่รับรองมาตรฐานการศึกษา จำนวน 22 โรงเรียนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 16.94 ทำให้คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดและเพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมทั้งคุณภาพผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและชุมชนได้มาตรฐานที่กำหนด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาหรือแสวงหารูปแบบภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพให้ได้มาตรฐานส่งผลต่อการพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจศึกษารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้ก้าวสู่มาตรฐานที่กำหนดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็ก พ.ศ. 2551 - 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 3) และกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร
3. เพื่อประเมินรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบ ใน 2 หลักการ ได้แก่

1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ใน 4 ด้าน

- 1.1.1 ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการบริหารจัดการ
- 1.1.2 ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการนิเทศ
- 1.1.3 ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการวางแผน
- 1.1.4 ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ

1.2 การจัดการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ใน 5 ด้าน

- 1.2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน
- 1.2.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2.3 ด้านการวัดผลประเมินผล
- 1.2.4 ด้านการนิเทศการศึกษา
- 1.2.5 ด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง / ผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง / ผู้ให้ข้อมูลในการเก็บรวบรวม

ข้อมูล เป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพ ฯ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากร

ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2559 ใน 3 เขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 62 คน เขต 2 จำนวน 133 คน และ เขต 3 จำนวน 77 คน รวมทั้งสิ้น 272 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2559 ใน 3 เขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 160 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan), 1970 : 608 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 42 - 43)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลศึกษารายกรณีได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 3 โรงเรียน คือ 1)โรงเรียนบ้านมะปาคา อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร 2)โรงเรียนบ้านนาตบแก อ.เต่างอย จ.สกลนคร 3)โรงเรียนบ้านโคกตาตทอง อ.วาริชภูมิ จ.สกลนคร โรงเรียน ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 3 คน

ระยะที่ 2 การวิจัยแบบการจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะ(Focus Group Discussion) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3เป็นการวิจัยแบบ(Focus Group Discussion)ครั้งที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ชำนาญการ จำนวน 10 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

นิยามปฏิบัติการ

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลักสำคัญของการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ในหลักคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถในการพัฒนางานของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายโดยการนำความรู้ ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติทำให้เกิดประสิทธิภาพทางการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการบริหารจัดการ** หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้นำความรู้ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อผลสำเร็จของการจัดการศึกษาในโรงเรียนทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และการสั่งการ

2. **ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการนิเทศ** หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้นำความรู้ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับบทบาทที่จะต้องแสดงในฐานะผู้นำในการเป็นผู้นิเทศ เป็นผู้ให้คำปรึกษาเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาแก่ครู อาจารย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจหลัก อันเป็นปัจจัยอิทธิพลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. **ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการวางแผน** หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้นำความรู้ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับบทบาทที่จะต้องให้ความสำคัญเพื่อช่วยให้มองเห็นภาพของโรงเรียนว่าขณะนี้เราอยู่ ณ จุดใดและต้องการจะพัฒนาไปในทิศทางใดเพื่อเป็นการกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การกำหนดแนวทางวิธีการปฏิบัติงาน การวางแผนและการคาดคะเน

4. **ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ** หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้นำความรู้ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับบทบาทในการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การควบคุมการใช้เวลาในการสอน การรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียนการจัดให้มีสิ่งดึงดูดใจให้กับครูการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ และการจัดสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

ภารกิจการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการงานวิชาการเป็นภารกิจหลักที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือผู้รับบริการใน 5 ด้าน ได้แก่

1. **ด้านการจัดการเรียนการสอน** หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. **ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา** หมายถึง จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง โดยการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพ และความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศให้ผู้เรียน

3. **ด้านการวัดผล ประเมินผล** หมายถึง กระบวนการพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตรวจสอบผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา

4. **ด้านการนิเทศการศึกษา** หมายถึง กระบวนการสร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจ กระบวนการทำงานร่วมกันการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงการสอนให้มีความมีประสิทธิภาพและทันสมัยอยู่เสมอ

5. ด้านการพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การพัฒนาจัดทำสื่อการเรียนการสอน จัดให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนตามที่หลักสูตรโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการจัดหา ผลิต ใช้และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเป็นโรงเรียนของรัฐที่เป็นนิติบุคคลตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ มาตรา 35 และมีนักเรียนทั้งหมดตั้งแต่ 60 - 120 คน

การประเมินรูปแบบการบริหาร หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ โดยผ่านกระบวนการประเมินที่ใช้เกณฑ์ของคณะกรรมการด้านมาตรฐานสำหรับการประเมินผลทางการศึกษา 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ความเป็นประโยชน์ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กเกี่ยวกับความสอดคล้องตอบสนองความต้องการ ความสนใจในการนำรูปแบบไปใช้ ขอบเขตสาระและการตอบสนองการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

2. ความเป็นไปได้ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กเกี่ยวกับความเป็นไปได้อุปกรณ์ของสถานศึกษาที่สามารถดำเนินการตามกระบวนการที่กำหนดได้อย่างชัดเจน ครบถ้วน

3. ความเหมาะสม หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กเกี่ยวกับความเหมาะสมและครอบคลุมของรูปแบบการบริหารสำหรับสถานศึกษา

4. ความถูกต้อง หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กเกี่ยวกับรูปแบบการบริหาร สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก แหล่งข้อมูลและสารสนเทศที่เชื่อถือและตรวจสอบได้

การประเมินรูปแบบการบริหาร หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ โดยผ่านกระบวนการประเมินที่ใช้เกณฑ์ของคณะกรรมการด้านมาตรฐานสำหรับการประเมินผลทางการศึกษา 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. ความเป็นประโยชน์ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กเกี่ยวกับความสอดคล้องตอบสนองความต้องการ ความสนใจในการนำรูปแบบไปใช้ ขอบเขตสาระและการตอบสนองการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

2. ความเป็นไปได้ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กเกี่ยวกับความเป็นไปได้อุปกรณ์ของสถานศึกษาที่สามารถดำเนินการตามกระบวนการที่กำหนดได้อย่างชัดเจน ครบถ้วน

3. ความเหมาะสม หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กเกี่ยวกับความเหมาะสมและครอบคลุมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

วิธีการวิจัย

ประชากร

ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2559 ใน 3 เขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 62 คน เขต 2 จำนวน 133 คน และ เขต 3 จำนวน 77 คน รวมทั้งสิ้น 272 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2559 ใน 3 เขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต

1 จำนวน 160 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan), 1970 : 608 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 42 - 43) ดังตารางที่ 3

3. ผู้ให้ข้อมูล

3.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบ ฯ โดยการวิจัยแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)ครั้งที่1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

3.1.1 รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 3 คน

3.1.2 ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร จำนวน 3 คน

3.1.3 ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร จำนวน 3 คน ที่รับผิดชอบโรงเรียนขนาดเล็ก

3.2 ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบ ฯ การวิจัยแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)ครั้งที่2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้ชำนาญการ รวม จำนวน 10 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน ประกอบด้วย

3.2.1 ผู้บริหารการศึกษา คือ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร จำนวน 1 คน

3.2.2 รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร จำนวน 2 คน ที่รับผิดชอบโรงเรียนขนาดเล็ก

3.2.3 ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร จำนวน 1 คน

3.2.4 หัวหน้ากลุ่มแผนงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 1 คน ที่รับผิดชอบโรงเรียนขนาดเล็ก

3.2.5 ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร จำนวน 5 คน

3.2.6 หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร จำนวน 5 คน

3.2.7 ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร กลุ่มส่งเสริมการศึกษา จำนวน 2 คน

3.2.8 ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร กลุ่มนิเทศการศึกษา จำนวน 2 คน

3.2.9 ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ที่รับผิดชอบโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 1 คน

รวมทั้งสิ้น 20 คน

3.3 ผู้ให้ข้อมูล การศึกษารายกรณี ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน จาก 3 โรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็นจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2559 จำนวน 3 โรงเรียน ประกอบด้วย

1. โรงเรียนบ้านนาดับแก อ.เต่างอย จ.สกลนคร สังกัด สพป.สน.เขต 1 กรณีศึกษาในวันพฤหัสบดี ที่ 26 มกราคม 2560
2. โรงเรียนบ้านโคกตาตอง อ.วาริชภูมิ จ.สกลนคร สังกัด สพป.สน.เขต 2 กรณีศึกษาในวันศุกร์ ที่ 27 มกราคม 2560
3. โรงเรียนบ้านมะปาคา อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร สังกัด สพป.สน.เขต 3 กรณีศึกษาในวันพุธที่ 25 มกราคม 2560

ผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบ (Best Practice) โรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2549

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1

วิธีการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครและรูปแบบและการพัฒนารูปแบบนำมาสังเคราะห์ร่างหลักการ ขั้นตอนวิธีการดำเนินงานการตามหลักการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก
2. ศึกษาสภาพการดำเนินการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก และวิเคราะห์ความต้องการนำมาสร้างเครื่องมือ โดยกำหนดข้อคำถามในประเด็นดังกล่าว และจัดพิมพ์เป็นฉบับร่าง
3. สร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลสภาพทั่วไปของสถานศึกษาและสภาพการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ใน 2 หลักการ
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาพิจารณาแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
5. ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน (รายชื่อแสดงในภาคผนวก ก) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข ซึ่ง IOC มีค่าระหว่าง 0.60-1.00 (สมนึก ภัททิยธนี 2544 : 167)
6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพทั้งฉบับ โดยการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค มีความเชื่อมั่น 0.97
7. จัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ระยะที่ 2

1. ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก
2. นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้ได้กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

3. สร้างแบบตรวจสอบความเหมาะสมจากกรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาในเอกสาร

4. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 นำแบบตรวจสอบความเหมาะสมฉบับร่าง เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถามว่าครอบคลุมเนื้อหาหรือไม่ แล้วจึงนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้วนำไปหาดัชนีความสอดคล้อง โดยการวิเคราะห์ค่า IOC ของแบบประเมินเป็นรายข้อ แล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 (สมนึก ภัททิยธนี 2544 : 167)

4.2 นำแบบตรวจสอบความเหมาะสมไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพทั้งฉบับ โดยการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค มีความเชื่อมั่น 0.97

4.3 นำแบบตรวจสอบความเหมาะสมไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง เพื่อตรวจสอบขั้นสุดท้ายและให้ความเห็นชอบ

4.4 จัดพิมพ์เป็นฉบับจริง พร้อมนำเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความเหมาะสมของร่างรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าใช้การหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจให้คะแนนผู้วิจัยกำหนดคะแนนเกณฑ์ออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งกำหนดค่าคะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 102)

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนนเกณฑ์การให้คะแนนความเหมาะสมของร่างรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 103)

4.51 - 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ระยะที่3

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครโดยถามในประเด็นที่เกี่ยวกับ ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และการเรียงลำดับของเนื้อหา การจัดรูปแบบของการพิมพ์ ความสะดวกในการนำไปใช้ความชัดเจนของวัตถุประสงค์และเนื้อหา และมีประโยชน์ของคู่มือ พร้อมทั้งข้อคิดเห็นและเสนอแนะอื่น ๆ

2. วิธีการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2.1 ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

2.2 นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้ได้กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

2.3 สร้างแบบสอบถามจากกรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาในเอกสาร

3. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถามว่าครอบคลุมเนื้อหาหรือตัวแปรหรือไม่ แล้วจึงนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้วนำไปหาดัชนีความสอดคล้อง โดยการวิเคราะห์ค่า IOC ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ แล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00(สมนึก ภัททิยธนี 2544 : 167)

3.2 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพทั้งฉบับ โดยการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค มีความเชื่อมั่น 0.97

3.3 นำแบบสอบถามไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง เพื่อตรวจสอบขั้นสุดท้ายและให้ความเห็นชอบ

3.4 จัดพิมพ์เป็นฉบับจริง พร้อมนำเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ถึงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความเหมาะสมของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าใช้การหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจให้คะแนน ผู้วิจัยกำหนดคะแนนเกณฑ์ออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งกำหนดค่าคะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 102)

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้น้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้น้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนนเกณฑ์การให้คะแนนความเหมาะสมของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 103)

4.51 - 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้น้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้น้อยที่สุด

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษา เพื่อสร้างแบบสอบถามให้ข้อคำถามครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา และตามกรอบแนวคิดการวิจัยใน 2 หลักการ
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา 5 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบ ประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item – Objective Congruence of Index) เป็นรายบุคคล เพื่อประเมินข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ ซึ่งให้คะแนนตามเกณฑ์ดังนี้
 - ข้อคำถามวัดได้ตรงวัตถุประสงค์ ได้ + 1 คะแนน
 - ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงวัตถุประสงค์หรือไม่ ได้ 0 คะแนน
 - ข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงวัตถุประสงค์ ได้ - 1 คะแนน
 นำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินมากรอกลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ซึ่งมีเกณฑ์คัดเลือกข้อคำถามดังนี้
 1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 – 1.00 คัดเลือกใช้ได้
 2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ควรพิจารณาหรือตัดทิ้ง
 เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและให้คำแนะนำในการปรับแก้ไข จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามคำแนะนำ จนแบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหาผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1 (ภาคผนวก ข) จากนั้นนำสู่กระบวนการหาค่าความเที่ยงต่อไป
5. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเพื่อทดสอบความเที่ยง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach 1974: 161) มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.97 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้
6. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไป เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

- ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้
1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยเสนอต่อมหาวิทยาลัยปทุมธานี ถึงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัยพร้อมแบบสอบถามต่อกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร รวมทั้งสิ้น จำนวน 160 คน
 2. ผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 คน
 3. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และครบถ้วนของแบบสอบถาม กรณีที่คำถามไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตเข้าพบ หรือ โทรศัพท์ติดตามเพื่อให้ตอบแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่งซึ่งเมื่อทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และครบถ้วนของแบบสอบถามพบว่ามีความสมบูรณ์จำนวน 160 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 %

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = standard deviation) เพื่อจำแนกประเภทข้อมูลและให้ทราบลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา
2. การวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ ใช้การวิเคราะห์แบบบรรยายในลักษณะการบรรยายและความสอดคล้องของตัวแปร
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยผู้เป็นตัวแทนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 20 คน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในลักษณะการบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับและนำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้คอมพิวเตอร์ในการคำนวณค่าสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยมีดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics) อธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ส่วนการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานตามรูปแบบภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 160 คน ส่วนมากสังกัด สพป.ส.น.เขต 2 คิดเป็นร้อยละ 48.80 ประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.20
2. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ รองลงไป คือ ด้านการวางแผน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศและรายงานพบว่า

2.1 ด้านการบริหารจัดการโดยรวม พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านการบริหารจัดการอย่างดียิ่ง มีการดำเนินการ กำหนดวิธีการในการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียนอย่างชัดเจนกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน และตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจนโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นสำคัญ แต่ยังมีการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

2.2 ด้านการนิเทศโดยรวม พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านการนิเทศอย่างดียิ่ง จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคณะครูในโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือด้านการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนแต่ยังขาดการ ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาดูงานด้านการนิเทศของโรงเรียนที่ได้มาตรฐานเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงการบริหารงานวิชาการ

2.3 ด้านการวางแผนโดยรวม พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านการวางแผนอย่างดียิ่ง โดยสร้างความเข้าใจในการกิจของโรงเรียนให้แก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบ พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดแต่ยังขาดการ สนับสนุนการปฐมนิเทศครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

2.4 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการโดยรวม พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการอย่างดียิ่ง ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรมโดยเน้นผลงานด้านวิชาการ เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้ปรึกษาหารือด้านการจัดการเรียน ด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเองและเป็นมิตรกับทุกคน แต่ยังขาดการ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียนและการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนในด้านวิชาการของโรงเรียน

3. ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมฯรองลงไป คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรฯและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวัด ประเมินผล และรายด้านพบว่า

3.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวม พบว่า ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนในด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างดียิ่ง จัดให้มีแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและ ควบคุม ตรวจสอบ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาแต่ยังควรปรับปรุงวิธีการจัดเก็บรักษาเอกสารและหลักฐานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยรวม พบว่า ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างดียิ่ง จัดให้มีการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อมูลสารสนเทศความต้องการของผู้ปกครองสังคม ชุมชน และท้องถิ่น จัดหาวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่อง ใช้ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและควรปรับปรุงส่งเสริมในการ จัดทำโครงสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3.3 ด้านการวัดผล ประเมินผลโดยรวม พบว่า ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนในด้านการวัดผล ประเมินผลอย่างดียิ่ง มีการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบเกี่ยวกับด้านวัดผล ประเมินผลและมีการส่งเสริมสนับสนุนในการ จัดหา วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการจัดทำข้อสอบควรมีการปรับปรุงการ กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติ หลักเกณฑ์และเป้าหมาย ด้านวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของสถานศึกษา

3.4 ด้านการนิเทศการศึกษาโดยรวม พบว่า ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนในด้านการนิเทศ การศึกษาอย่างดียิ่ง มีการวางแผนการนิเทศภายใน สถานศึกษาอย่างเป็นระบบและวางแผนการประเมินผลการนิเทศภายใน สถานศึกษาอย่างต่อเนื่องควรมีการปรับปรุงการจัดระบบโครงสร้างการบริหารงานวิชาการให้รองรับ การจัดระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา

3.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนในด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม อย่างดียิ่ง มีการส่งเสริมการจัดทำโครงสร้างด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาและ ผู้บริหารสถานศึกษาได้ กำหนดนโยบายและวางแผนในการจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาควรมีการส่งเสริมครูให้มีการ วิเคราะห์ความ จำเป็นในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อการจัดการเรียนการสอน

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

2.1 รูปแบบภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ 4) แนวการประเมินรูปแบบ และ 5) ผลที่ได้จากการใช้รูปแบบ

2.2 ระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของร่างรูปแบบ

ภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครที่จัดทำขึ้น โดยภาพรวมมีความเหมาะสมใน ระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ทุกข้อมีผลการประเมินอยู่ในระดับ มากขึ้นไป

ระยะที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของรูปแบบภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

พบว่า ผู้ประเมินมีความคิดเห็นต่อรูปแบบภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ มากที่สุด

ด้านความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทาง วิชาการเอาใจใส่ในด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และด้านการวางแผน เป็นอย่างดีสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดา รัตน์ พิมพ์อุบล (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาดรตด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและครูวิชาการ จำแนกตามขนาดโรงเรียนและสถานภาพ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ครูผู้สอน และครูวิชาการ จากโรงเรียนขนาดเล็ก 76 โรงเรียน ขนาดใหญ่ 21 โรงเรียน ประกอบด้วย ครูผู้สอน 299 คน ครูวิชาการ 97 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ (Independent samples t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาดรตดตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและครูวิชาการ โดยรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก และรายด้าน พบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการโดยรวม พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านการบริหารจัดการ อย่างดียิ่ง มีการ ดำเนินการ กำหนดวิธีการในการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียนอย่างชัดเจนกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนและตัวชี้วัดไว้ อย่างชัดเจนโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นสำคัญ แต่ยังมีการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนของครู 2) ด้านการนิเทศโดยรวม พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านการนิเทศอย่าง ดี ยิ่ง จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคณะครูในโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือด้านการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูได้ พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนแต่ยังขาดการ ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา ดูงานด้านการนิเทศของโรงเรียนที่ได้มาตรฐานเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงการบริหารงานวิชาการ 3) ด้านการวางแผนโดยรวม พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านการวางแผนอย่างดียิ่ง โดยสร้างความเข้าใจในภารกิจของโรงเรียนให้แก่ครูและ บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบ พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้เป็นไปตาม

จุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดแต่ยังขาดการ สนับสนุนการปฐมนิเทศครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียน 4) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการโดยรวม พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านการส่งเสริม บรรยากาศทางวิชาการอย่างดียิ่ง ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรมโดยเน้นผลงานด้านวิชาการ เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้ ปรีกษาหรือด้านการจัดการเรียน ด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเองและเป็นมิตรกับทุกคน แต่ยังขาดการ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัด บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียนและการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนในด้านวิชาการของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสรสิทธิ์ พรธณวงศ์ (2551) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนนา ห้วพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า 1) ผลการประเมินโครงการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนนาหว้าพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 โดยภาพรวมทุกด้านมีผลการประเมินโครงการอยู่ใน ระดับดีเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านผลผลิต ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย 2) ผลการประเมินการจัด กิจกรรมตามโครงการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนนาหว้าพิทยาคมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับ ดี เมื่อพิจารณาผลการประเมินในรายกิจกรรมพบว่าอยู่ใน ระดับ มากทุกกิจกรรม เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ กิจกรรมศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบกิจกรรมอบรม การผลิตสื่อ และพัฒนานวัตกรรมเพื่อการศึกษาด้วยระบบ ICT และกิจกรรมการวางแผนพัฒนาการบริหารงานวิชาการ 3) ผล การเปรียบเทียบค่าร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของจำนวนนักเรียนที่ได้รับระดับผลการเรียน 3 ขึ้นไปตามเกณฑ์ระดับ คุณภาพของ สมศ. ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาหว้าพิทยาคม จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในปี การศึกษา 2549 และปีการศึกษา 2551 ก่อนและหลัง การดำเนินงานโครงการ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 11.28

ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาและ ส่งเสริมฯรองลงไป คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรฯและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวัด ประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็น เพราะผู้บริหารมีความเอาใจใส่ในด้านการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดีสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้อ อารี ท่วมเสน (2549) ได้ทำการวิจัยการศึกษาการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า การปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ ในระดับกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการนิเทศอย่างทั่วถึง ด้านการนิเทศอย่างต่อเนื่องและด้านการนิเทศอย่างมี คุณภาพพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การนิเทศ 3 ด้าน จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูวิชาการ มีความเห็นเกี่ยวกับบุคลากรมีเวลาน้อย ส่วนใหญ่ทำงาน ตามนโยบายหรืองานเร่งด่วน เขตปฏิบัติการนิเทศมีจำนวนโรงเรียนไม่เท่ากัน ทำให้มีการนิเทศไม่ครบตามที่กำหนด การนิเทศ เป็นทีมน้อย ส่วนมากเป็นการนิเทศเป็นรายบุคคล การใช้เครื่องมือในการนิเทศมีน้อย การบันทึกผลการนิเทศและการรายงาน ของผู้นิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบไม่ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัย รูปแบบภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ควรมีนโยบายให้ สถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ได้พัฒนาภาวะผู้นำการ บริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

จากสรุปผลการวิจัยที่ได้ข้อเสนอรูปแบบภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ที่เชื่อมั่นได้ว่ามีความเหมาะสมมีประโยชน์และเป็นไปได้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริงซึ่งกระบวนการวิจัยในแต่ละขั้นตอนถือได้ว่าอาศัยกระบวนการดำเนินงานวัตรกรรมการบริหาร สถานศึกษาควรนำรูปแบบภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก จากการวิจัยไปดำเนินการปรับใช้ในการบริหารต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการ แสวงหาวัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู
2. ด้านการนิเทศผู้บริหารสถานศึกษาควรเอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาดูงานด้านการนิเทศของโรงเรียนที่ได้มาตรฐานเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงการบริหารงานวิชาการ
3. ด้านการวางแผนผู้บริหารสถานศึกษาควรเอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการการประชุมนิเทศครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
4. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาควรเอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียนและการร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนในด้านวิชาการของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก
2. ควรศึกษาภาวะภาวะผู้นำทางวิชาการและสมรรถนะของบุคลากรเกี่ยวกับบทบาท ทักษะและพฤติกรรมการสร้างภาวะผู้นำการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่เอื้อต่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ปี 2551- 2553**. กรุงเทพฯ :ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกรนดัฟฟ์. (Cairnduff), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ อัจฉรา คหิณฑพงศ์ เป็นผู้สัมภาษณ์ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2552.
- ชัยสิทธิ์ เลิศไกร. (2548). **การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินการตามโครงการยกระดับคุณภาพขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ดาร์ตัน พิมพ์อุบล. (2549). **การศึกษากิจการงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรสด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.**
- ทองพันชั่ง พงษ์วารินทร์. (2552). **การพัฒนา10 ความสามารถหลักเพื่อก้าวสู่สุดยอดหัวหน้างาน**. กรุงเทพฯ : ไอทีซี ออนไลน์. ดิสทริบิวเตอร์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : แอล.ที.เพรส.
- ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (2552,มีนาคม). **“ทักษะการบริหาร,” The City Journal**. 5(103) : 56.
- รันแฮม, บิล. (Bill Runham), เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ อัจฉรา คหิณฑพงศ์ เป็นผู้สัมภาษณ์ที่โรงเรียน

- วัดลาดระโงง เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2552.
- วิโรจน์ จันทสิงห์. (2542). การบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลพระราชทาน : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนบ้าน
มุขม้นโนนอุดมสามัคคี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา.
 วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 มหาสารคาม.
- วิจิตร ศรีอ้าน. (2548). การวิจัยสถาบันกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. (เอกสารประกอบการสัมมนาของสมาคมการวิจัย
 สถาบันและพัฒนาอุดมศึกษา ณ สำนักวิจัยจุฬารักษ์ 13 - 15 มกราคม 2548). ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- สรสิทธิ์ พรรณวงศ์. (2551). การประเมินโครงการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนนาหว้าพิทยาคม สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
http://www.nawapit.org/blog/view.php?article_id=51.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2549/2550 “การแก้ปัญหาและการปฏิรูปอย่างเป็น
 ระบบองค์รวม”**. กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **รายงานผลการวิจัย : สภาพการณ์และฐานข้อมูลการจัด**
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2531). หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.การศึกษาโดย
 ครอบครัวในสังคมไทย.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2545, สิงหาคม). “การนิเทศภายในหัวใจการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน,” วารสารวิชาการ. 5(8) : 25 -
 31.
- เอื้ออารี ท่วมเสน. (2549). **การศึกษาการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาสระบุรี เขต 2**. สารนิพนธ์ (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนคริน
 ทรวิโรฒ.
- อมรวิชัย นาครทรรพ. (2545). **รายงานสภาวะการศึกษาไทยประจำปี 2544 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 แห่งชาติ**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- Chrispeels, J.H. (1992). **Purposeful Restructuring**. London : Falmer.
- Drucker, P.F. (1968). **The Age of Discontinuity**. New York : Harper and Row.
- _____. (1979). **Management : Tasks. Responsibility. practices**. London : Panbooks.
- Wardlow, R.L. (2008). **Induction and support of new principals**. California : California
 University.